

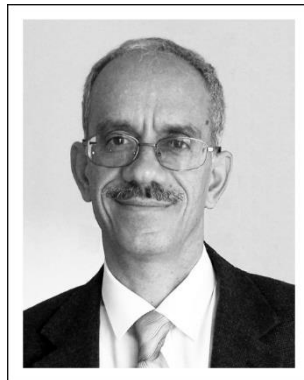
ELENA BOANCĂ, PERSONALITĂȚI ALE ARTEI MUZICALE: VASILE HERMAN

- Recenzie -

Prof. univ. dr. GABRIEL BANCIU

Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima” Cluj-Napoca

Gabriel BANCIU, muzicolog, doctor în muzicologie – estetică muzicală (1999), profesor universitar (la catedra de Muzicologie) și conducător de doctorat (din 2007). Volume publicate în domeniul esteticii, retoricii muzicale, formelor muzicale, managementului educațional. Studii de specialitate în reviste și publicații de profil. Prorector (2008-2012) și președinte al Senatului al Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca (din 2012).

Volumul monografic al doamnei Elena Boancă, muzicolog cu deschidere atât spre investigarea aspectelor istorice, cât și a celor analitice, reprezintă o investigație nu numai profundă și relevantă, ci și necesară.

Compozitorul Vasile Herman face parte din elita personalităților care au consolidat învățământul universitar muzical clujean și au conferit un anume *ethos* și o tradiție aparte Conservatorului de Muzică, bazate pe rigoare, standarde, seriozitate și implicare. Cursul de forme și analiză muzicală, al cărui beneficiar am fost la rândul-mi, se desfășura la un nivel de exigență ce poate fi probată de volumele și tratatele rămase mărturie. Așadar, o primă datorie a muzicologului-istoriograf, călăuzit de conștiința valorii și importanța trecutului, a fost asumată de către autoare. Cea mai importantă latură a personalității lui Vasile Herman este cea a creatorului, lista celor peste 130 de titluri compuse pe parcursul a mai bine de cinci decenii fiind relevantă în acest sens. Partea analitico-stilistică a cercetării se apleacă asupra acestor creații, în parte interpretate pe scenele consacrate, altele aflate în umbra ignoranței contemporane. Iar autoarea a parcurs cu minuțiozitate partiturile cele mai reprezentative, împlinind o altă datorie, cea a evidențierii creației muzicale de referință. Triada pe care o circumscrie investigația include și dimensiunea muzicologică a cercetării, domeniu în care, de asemenea, Vasile Herman a rămas o figură paradigmatică.

Fără a fi fost discipolă a maestrului clujean, Elena Boancă a realizat mai multe interviuri cu Vasile Herman, a cărui personalitate a putut fi înțeleasă dincolo de cursuri, tratate și partituri. De altfel, cercetarea a condus la promovarea creației muzicale prezentate, fapt meritoriu pe care autoarea îl punctează în Argumentul lucrării, menționând faptul că familia maestrului a oferit bibliotecii Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” câte o copie a tuturor lucrărilor sale, care au fost puse la dispoziția interpreților și cercetătorilor interesați. Inițiativa pare a fi rodnică, dacă ținem seama de faptul că unele lucrări, cunoscute anterior doar după titlu, sunt programate pentru a fi interpretate în cadrul unor festivaluri de muzică contemporană.

Primul dintre cele patru capitole ale volumului consemnează reperatele biografice, autoarea oferind date relevante în ceea ce privește parcursul profesional, creația și lucrările teoretice, premiile obținute.

Cel de-al doilea segment este dedicat activității muzicologice a lui Vasile Herman. Autoarea justifică cu atenție această opțiune: „Cu toate că activitatea de compozitor a fost aceea care a reprezentat pentru muzician interesul primar, am preferat o abordare prealabilă a domeniului muzicologiei. Această ordonare a materialului ne-a permis să prezentăm în prima secțiune câteva elemente care conturează sistemul de gândire al muzicianului, dedus și discutat pe baza scrierilor teoretice, urmând ca în segmentele dedicate creației să remarcăm constanța cu care principiile observate se reflectă la nivel creator. Am constatat astfel că [...] fundamentarea teoretică este justificată de aplicarea în practică a principiilor propuse”.

În mod firesc, lucrarea a căreia i se acordă întâietate este *Formă și stil în noua creație muzicală românească* (teza de doctorat a lui Herman, publicată ulterior), volum analizat cu minuțiozitate și admirabilă comprehensiune, fiind surprinse: raportul existent între structură, morfologie și formă, delimitarea conceptuală dintre forma-stil, forma-tipar și forma-mijloc de expresie, modalitățile de valorificare a latențelor ascunse ale cântării tradiționale în creația cultă, principiile analizei muzicale, dar și evoluția muzicii românești. Remarcăm eficiența și claritatea oferită de concluziile punctuale, principiu urmat cu consecvență pe tot parcursul cercetării, dar și citarea unor semnificative extrase din rapoartele membrilor comisiei de doctorat (Sigismund Toduță, Octavian Lazăr Cosma), existente în arhiva Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima”.

„Putem afirma că gândirea sa muzicologică este încadrată în epocă, terminologia fiind de nivel european, ca și sistemul pe care îl propune” – conchide autoarea, continuând periplul analitic asupra celorlalte volume și studii (din care 17 se regăsesc în seria *Lucrărilor de muzicologie*), nu mai puțin relevante. Nu lipsesc nici lucrările nepublicate sau cursurile de forme și analize muzicale, precum și – fapt inedit – programele de sală scrise pentru concertele

Filarmonicii clujene (1962-'68). Interesant și util este tabelul inclus în text care cuprinde analizele realizate de Herman în cadrul acestor programe, asupra creației românești.

Un substanțial capitol este cel care investighează activitatea creatoare a maestrului. Autoarea delimitează etapele de creație într-un segment care excelează prin argumentele și detaliile stilistice oferite, cu nelipsite și pertinentele concluzii punctuale.

Corpusul analitic reprezintă o extrem de competentă și valoroasă investigație asupra creației muzicale, unde autoarea recurge la o structurare pe genuri (creația simfonică, sonata, genul concertant, cvartetele, opera, cantata, creația corală, creația pentru voce și pian, alte lucrări vocal-instrumentale) și algoritmi de analiză pliați de specificul acestora. Sunt relevate probleme legate de: dramaturgia ciclului simfonic, tehnicile de scriitură, rolul formei de sonată, principiile de formă, efectele sonore, coloritul timbral ca amprentă stilistică, stilemele etc., finalizate cu necesarele popasuri concluzive.

Ultimul capitol, probă a originalității investigației, este intitulat *Momente de interferență între creație și cercetare*, fiind justificat prin cuvintele maestrului: „Creația m-a ajutat să înțeleg mai bine, analitic, muzica, iar cercetarea științifică a determinat scrierea unor lucrări muzicale care puneau probleme deosebite de limbaj și formă.” Pornind de la această mărturisire, ideea „prezentării principalelor domenii de interes ale muzicianului, cu observarea raportului care se stabilește între creația muzicală și cercetarea muzicologică” debutează cu un relevant tabel și se materializează într-un discurs structurat care face trimitere la: muzica psaltică, unele probleme ale simfonismului românesc, forma în sonata românească, aspecte ale polifoniei, formule melodice specifice.

Concluziile finale reiterează parcursul istorico-analitic, conturând într-o *ultima verba* sinteza stilistică a creației lui Vasile Herman. „Demersul nostru a vizat punerea în lumină a acestor laturi complementare ale personalității muzicale a compozitorului clujean, conturarea unei viziuni de ansamblu asupra activității sale, precum și detectarea acelor elemente care devin amprenta stilistică personală”.

Anexele (lista creației și a activității muzicologice, ambele ordonate cronologic) completează această amplă investigație, scrisă cu un limbaj muzicologic impecabil, cu remarcabilă competență și implicare.

Muzicologia clujeană dovedește, și prin acest admirabil volum, că datorită de a păstra în memoria colectivă imaginea personalităților trecutului este respectată pe deplin, oferind mai tinerilor contemporani modele de gândire și de raportare la valorile neatinse de mirajul perisabil și efemer al vizibilității.